Europa-Parlamentet
2019-2024

Udenrigsudvalget

2023/2106(INI)

14.9.2023

UDKAST TIL BETÆNKNING

om EU-strategien for Centralasien
(2023/2106(INI))

Udenrigsudvalget

Ordfører: Karsten Lucke

INDHOLD

Side

BEGRUNDELSE.....3

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING.....4

BEGRUNDELSE

Centralasien er en strategisk vigtig region for Den Europæiske Union. EU's engagement i regionen er baseret på strategien for Centralasien, der blev vedtaget i 2019, og som fokuserer på at fremme modstandsdygtighed, velstand og regionalt samarbejde.

Siden vedtagelsen af strategien har regionen været påvirket af betydelige eksterne faktorer såsom Ruslands ulovlige angrebskrig mod Ukraine, Talibans overtagelse af Afghanistan og Kinas globale ambitioner samt intern ustabilitet, navnlig den voldelige uro i Kasakhstan i januar 2022, voldelige overgreb efter protesterne i det autonome område Gorno-Badakhshan i Tadsjikistan i november 2021 og maj 2022 og i Republikken Karakalpakstan i Usbekistan i juli 2022 og gentagne sammenstød på grænsen mellem Kirgisistan og Tadsjikistan.

Betænkningen har til formål at tackle mulighederne og udfordringerne for et tættere samarbejde mellem EU og Centralasien i forbindelse med globale og regionale geopolitiske forandringer.

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om EU-strategien for Centralasien
(2023/2106(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til den fælles meddelelse af 15. maj 2019 fra Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik med titlen "EU og Centralasien: Nye muligheder for et stærkere partnerskab"(JOIN(2019)0009),

– der henviser til Rådets konklusioner af 17. juni 2019 vedrørende den nye EU-strategi for Centralasien,

– der henviser til den fælles meddelelse af 19. september 2018 fra Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik med titlen "Styrkede forbindelser mellem Europa og Asien – byggesten til en EU-strategi" (JOIN(2018)0031),

– der henviser til den fælles meddelelse af 1. december 2021 fra Kommissionen og Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik med titlen "Global Gateway" (JOIN(2021)0030),

– der henviser til resultaterne af det 18. udenrigsministermøde mellem EU og Centralasien den 17. november 2022 i Samarkand, som fokuserede på at finde løsninger på fælles udfordringer,

– der henviser til den fælles pressemeddelelse fra stats- og regeringscheferne fra Centralasien og Det Europæiske Råds formand, der blev udsendt efter det andet regionale møde på højt plan i Cholpon-Ata den 2. juni 2023,

– der henviser til den udvidede partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem Den Europæiske Union og dens medlemsstater på den ene side og Republikken Kasakhstan på den anden side[1],

– der henviser til partnerskabs- og samarbejdsaftalen om oprettelse af et partnerskab mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Den Kirgisiske Republik på den anden side[2],

– der henviser til Kommissionens forslag af 13. juni 2022 til Rådets afgørelse om indgåelse på Den Europæiske Unions vegne af den udvidede partnerskabs- og samarbejdsaftale mellem Den Europæiske Union på den ene side og Den Kirgisiske Republik på den anden side (COM(2022)0277),

– der henviser til partnerskabs- og samarbejdsaftalen om oprettelse af et partnerskab mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og

[1] EUT L 29, 4.2.2016, s. 3.
[2] EUT L 196, 28.7.1999, s. 48.

Republikken Tadsjikistan på den anden side[3],

– der henviser til partnerskabs- og samarbejdsaftalen om oprettelse af et partnerskab mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Usbekistan på den anden side[4],

– der henviser til resultaterne af konferencen om konnektivitet mellem Den Europæiske Union og Centralasien, der blev afholdt den 18. november 2022, det andet økonomiske forum mellem EU og Centralasien, der blev afholdt den 18.-19. maj 2023, det fjerde civilsamfundsforum mellem EU og Centralasien den 10. marts 2023 og den syvende konference på højt plan mellem EU og Centralasien om miljø og vandressourcer, der blev afholdt den 23.-24. februar 2023,

– der henviser til det EU-finansierede studie med titlen "Sustainable Transport links between Europe and Central Asia", som blev gennemført af Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling og offentliggjort den 30. juni 2023,

– der henviser til aftalememorandummet mellem EU og Kasakhstan om et strategisk partnerskab inden for råstoffer, batterier og vedvarende brint, der blev undertegnet den 7. november 2022,

– der henviser til resultaterne af menneskerettighedsdialogerne med de centralasiatiske stater,

– der henviser til sine tidligere beslutninger om Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan,

– der henviser til forretningsordenens artikel 54,

– der henviser til betænkningen fra Udenrigsudvalget (A9-0000/2023),

A. der henviser til, at regionen siden vedtagelsen af EU-strategien for Centralasien i 2019 er blevet påvirket af betydelige eksterne faktorer såsom Ruslands ulovlige angrebskrig mod Ukraine, Talibans overtagelse af Afghanistan og Kinas globale ambitioner samt af intern ustabilitet, navnlig den voldelige uro i Kasakhstan i januar 2022, voldelige overgreb efter protesterne i det autonome område Gorno-Badakhshan i Tadsjikistan i november 2021 og maj 2022 og i Republikken Karakalpakstan i Usbekistan i juli 2022 og gentagne sammenstød ved grænsen mellem Kirgisistan og Tadsjikistan,

B. der henviser til, at Centralasien er en region af strategisk interesse for EU med hensyn til sikkerhed, konnektivitet, energi- og ressourcediversificering, konfliktløsning og forsvaret af den multilaterale regelbaserede international orden,

C. der henviser til, at udvidede partnerskabs- og samarbejdsaftaler er en ny generation af aftaler, der er hjørnestenen i EU's engagement i Centralasien,

D. der henviser til, at det første møde mellem EU's og de centralasiatiske ledere fandt sted i Astana den 27. oktober 2022 efterfulgt af et andet sådant møde i Cholpon-Ata den 2.

[3] EUT L 350, 29.12.2009, s. 3.
[4] EFT L 229, 31.8.1999, s. 3.

juni 2023, der henviser til, at der er planlagt et topmøde mellem lederne i 2024, der henviser til, at disse møder udgør en yderligere institutionalisering af forbindelserne mellem EU og Centralasien og supplerer arbejdet i eksisterende regionale dialoger og platforme;

EU's engagement i Centralasien

1. understreger, at EU og Centralasien står over for gennemgribende globale og regionale geopolitiske forandringer, som giver dem betydelig fremdrift til at engagere sig i et stærkere gensidigt fordelagtigt samarbejde; opfordrer EU til at intensivere sit engagement i Centralasien, henset til regionens geostrategiske betydning; glæder sig over den øgede kontakt på højt plan mellem EU og Centralasien, navnlig møderne mellem de centralasiatiske statschefer og formanden for Det Europæiske Råd, og det arbejde, der udføres af EU's særlige repræsentant for Centralasien; glæder sig over intentionen om at vedtage en fælles køreplan mellem EU og Centralasien for at fremme dialog og samarbejde på specifikke områder; opfordrer EU til fortsat at fremme politiske og økonomiske reformer, der styrker retsstatsprincippet, demokratiet, god regeringsførelse og respekten for menneskerettighederne;

2. bemærker, at Ruslands angrebskrig mod Ukraine har svækket landets position i regionen og har tilskyndet Centralasien til at fortsætte samarbejdet med andre aktører, og at disse aktører har intensiveret deres samarbejde med Centralasien; understreger, at EU bør udnytte denne mulighed for at fremme gensidigt fordelagtigt samarbejde;

3. anerkender, at Ruslands angrebskrig mod Ukraine og dens konsekvenser indebærer både udfordringer og muligheder for centralasiatiske stater, som traditionelt har opretholdt tætte forbindelser med Rusland; udtrykker dyb bekymring over de centralasiatiske staters omgåelse af EU's sanktioner mod Rusland, som har til formål at standse krigen i Ukraine; opfordrer myndighederne i de centralasiatiske stater, navnlig Kasakhstan, Kirgisistan og Usbekistan, til at arbejde tæt sammen med EU, navnlig dets udsending til gennemførelse af sanktioner;

4. gentager den centrale rolle, som de udvidede partnerskabs- og samarbejdsaftaler spiller som ramme for samarbejdet med de centralasiatiske stater; bemærker med bekymring, at den udvidede partnerskabs- og samarbejdsaftale med Kirgisistan, hvis forhandlinger blev afsluttet i 2019, endnu ikke er undertegnet; opfordrer Rådet og Kommissionen til at løse de udestående spørgsmål og undertegne de udvidede partnerskabs- og samarbejdsaftaler med Kirgisistan og Usbekistan uden yderligere forsinkelse, således at Parlamentet kan udøve sine beføjelser med hensyn til ratificeringen af disse aftaler; understreger, at manglende undertegnelse af sådanne aftaler efter afslutningen af forhandlingerne rejser tvivl om EU's troværdighed som global aktør;

Regionalt samarbejde

5. understreger det store potentiale i et gensidigt fordelagtigt samarbejde om bæredygtig udvikling, konnektivitet, energi, kritiske råstoffer og sikkerhed, hvor Centralasien er en central region for konnektivitet mellem øst og vest; understreger, at EU for at gøre Global Gateway til en succes skal bakke op om sine ambitiøse planer med handling og mobilisere midler; understreger betydningen af at udvikle den transkaspiske korridor

som en alternativ forbindelse mellem Asien og Europa og af at arbejde på at tiltrække investeringer og fjerne de flaskehalse, der er identificeret i den undersøgelse, som Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling har foretaget;

6. noterer sig de centralasiatiske staters mangeårige tætte forbindelser med Afghanistan og deres pragmatiske engagement, der er under udvikling, med Taleban, som de ikke desto mindre ikke anerkender, siden overtagelsen i 2021; understreger, at de centralasiatiske stater spiller en central rolle med hensyn til at sikre stabilitet i Afghanistan gennem levering af humanitær bistand, elektricitet, handelsmuligheder og fælles konnektivitetsprojekter; opfordrer EU's særlige udsending for Afghanistan til fortsat at arbejde tæt sammen med modparter i de centralasiatiske stater som led i dialogen mellem EU og Centralasien om Afghanistan; anerkender, at Centralasien er et afgørende område for at dæmme op for religiøs ekstremisme, terrorisme og narkotikahandel og står over for et øget migrationspres som følge af den igangværende humanitære krise i Afghanistan;

7. fremhæver EU's rolle som en vigtig donor af bistand til regionen; understreger betydningen af at anlægge en fælles tilgang som Team Europe, da dette gør det muligt at skabe synergier og maksimere virkningen af de trufne foranstaltninger og viser fordelene ved multilateralt samarbejde; understreger behovet for at sikre synligheden af EU's bistand og investeringer;

8. bemærker, at klimaændringer, en voksende befolkning og økonomiske behov lægger et stigende pres på vandressourcerne i Centralasien; understreger behovet for et tættere regionalt samarbejde på dette område mellem opstrøms og nedstrøms lande for at forebygge konflikter om distribution og anvendelse af vandressourcer; glæder sig over regionale platforme såsom Den Internationale Fond for Bevaring af Aralsøen, som tilskynder til dialog og samarbejde mellem centralasiatiske stater; minder om, at miljødialogen mellem EU og Centralasien blev etableret for at støtte stabiliseringen af Aralsøen og fremme en bedre forvaltning af vandressourcerne;

Demokrati og menneskerettigheder

9. opfordrer indtrængende de centralasiatiske stater til at overholde deres forpligtelser med hensyn til demokrati og menneskerettigheder og bemærker, at dette også er i overensstemmelse med partnerskabs- og samarbejdsaftalerne og den generelle toldpræferenceordning Plus; understreger betydningen af at opretholde regelmæssige menneskerettighedsdialoger med de centralasiatiske stater, da disse dialoger er et instrument til at fremme respekten for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og et forum til at rejse spørgsmål, der giver anledning til bekymring; opfordrer EU-delegationerne og medlemsstaternes repræsentationer i Centralasien til fortsat at spille en aktiv rolle i overvågningen af situationen på stedet, samarbejde med menneskerettighedsforkæmpere og reagere på menneskerettighedskrænkelser og politisk motiveret forfølgelse, herunder ved at deltage i retssager og besøge politiske fanger;

10. understreger de grundlæggende demokratiske mangler i Centralasien, som stadig eksisterer, og fremhæver den vigtige rolle, som civilsamfundet kan spille med hensyn til at støtte reformer og god regeringsførelse i regionen; beklager den restriktive tilgang,

der er valgt i lovgivningsinitiativer vedrørende ikkestatslige organisationer og medierne, og som mindsker spillerummet for civilsamfundets aktiviteter; bemærker, at de centralasiatiske stater har unge og dynamiske befolkninger, som bør have mulighed for at blive inddraget på meningsfuld vis i udformningen af deres landes fremtid; glæder sig over aktiviteterne i civilsamfundsforummet mellem EU og Centralasien og opfordrer EU til at øge sin støtte til civilsamfundet;

11. bemærker behovet for at styrke Centralasiens modstandsdygtighed over for desinformation ved at fremme uafhængige medier og indhold på lokale sprog, øge mediekendskabet og tilrettelægge målrettede kurser for lokale journalister; er bekymret over det stigende antal anholdelser af journalister og bloggere og over truslerne mod at lukke uafhængige medier; insisterer på, at respekten for journalisters, uafhængige bloggere og menneskerettighedsforkæmperes rettigheder skal sikres, at de beskyttes mod chikane, pres og trusler, og at alle angreb på dem skal efterforskes;

12. er bekymret over, at kønsbaseret vold, forskelsbehandling og chikane af mindretal og LGTBIQ-personer stadig er udbredt i Centralasien, og opfordrer indtrængende de centralasiatiske regeringer til at forhindre disse krænkelser af menneskerettighederne gennem passende love og foranstaltninger;

13. understreger, at EU bør udnytte sit positive image i Centralasien ved at engagere sig i mere kulturelt og offentligt diplomati; går ind for at fremme mellemfolkelig kontakt og mobilitet, tilbyde muligheder inden for uddannelse og videnskab gennem programmerne Erasmus+ og Horisont 2020 og øge turismen;

°

° °

14. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet, Kommissionen og næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik og til præsidenterne, regeringerne og parlamenterne i Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Turkmenistan og Usbekistan.